

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Impugnatur sententia Scoti,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

utrumque est essentia divina, quia nec esse ejus est aliud ab ejus essentia; unde non oportet quod aliquid sit nobilitas quam potentia Dei.

§. III.

Impugnatur sententia Scoti.

Secundo, processionem divinas activè dicitur, non esse actus ex æquo distinctos ab intelligere & velle; sed dictionem ac spirationem formaliter includere intellectiōnem & voluntatiōnem.

Probatur primò conclusio: Ex eo probant Theologi cum D. Thoma hinc art. 7. duas tantum esse processionem in Divinis, quia in natura intellectuali sunt tantum duæ actiones, scilicet intelligere & velle; Sed hæc ratio non concluderet, si vera esset sententia Scoti, & si præter actiones intelligendi & volendi darentur in natura intellectuali aliæ actiones intellectus & voluntatis: Ergo &c.

Probatur secundò: Si Filius & Spiritus Sanctus non procederent per actum intelligendi & volendi formaliter, sed per alios actus formaliter aut ex natura rei ab intellectu & voluntate distinctos, Filius ex vi suæ processionis non posset dici sapientia genita, nec Spiritus Sanctus, amor aut dilectio Patris & Filii: Consequens est falsum: Ergo &c.

Secunda Majoris patet: nam sapientia & amor procedunt ex sua natura, ex intellectu & voluntate procedere.

Probatur tertio conclusio, destruendo præcipuum Scoti fundamentum. Ideo enim ille Auctor fingit in intellectu Dei actum ab intellectu essentiali formaliter & ex natura rei distinctum, ne cogatur admittere quod Verbum procedit per actionem intelligendi essentiali, & tribus Personis communem: Sed hoc non evitatur, admitendo in intellectu Dei actum ab intellectu essentiali distinctum: Ergo ruit præcipuum ejus fundamentum. Minor, in qua posita est difficultas, probatur. Illa actio formaliter ex natura rei ab intellectu distincta, est in ratione actionis actus absolutus, sicut & intellectio ipsa: Ergo in ratione actionis, communis est & essentialis, hoc & ipsa intellectio. Consequentia patet, Antecedens probatur. Actio illa in ratione actionis ab intellectu dimanantis, non est formaliter relatio; hæc enim nec productiva est, nec per modum actionis egreditur ab intellectu, cum sit terminus divinæ naturæ, ipsam in ratione personæ constituens: Ergo talis actio, sub conceptu actionis, quid absolutum est, sicut & intellectio; nam in Deo quidquid non est relativum, est absolutum, & pertinet ad essentialia; ac proinde sequitur ex sententia Scoti, quod Pater per actum absolutum, & tribus Personis communem, suum Verbum producat. Quidni ergo idem posset concedere de ipso intelligere essentiali, ne frustra multiplicentur actiones in Deo?

Denique probatur conclusio: In nobis intellectio & dicitio non sunt actus totaliter & ex æquo distincti, sed dicitio essentialiter intellectiōnem includit, eique solum superaddit quendam modum causalitatis & efficaciam: Ergo idem à fortiiori dicendum erit in Deo. Consequentia patet: si enim ea quæ distinguuntur in inferioribus, sunt in distincta in superioribus: multò magis indistincta in inferioribus, erunt idem in superioribus. Antecedens verò fuscè solet ostendi à nostris Thomistis in libris de anima, potestque breviter suaderi.

Tom. II.

A Primò ex D. Thoma hinc art. 1. ubi docet quòd quicunq; intelligit, ex hoc ipso quòd intelligit, producit verbum: Si autem intelligere esset actus ex æquo à dictione distinctus, falsum esset quòd quicunq; intelligit, ex hoc ipso quòd intelligit, exprimat Verbum, imò illud exprimeret, in quantum haberet aliam actionem ab intellectu distinctam: Ergo ex D. Thoma intellectio & dicitio in nobis non distinguuntur, sed dicere est intelligere, cum hoc quòd est ex se exprimere aliquam conceptionem, ut inquit idem S. Doctor quæst. 4. de verit. art. 2 ad 5.

Secundò probatur idem Antecedens: Juxta S. Thomam, verbum est intellectiōnis terminus: ita enim expressè docet infra quæst. 34. art. 1. ad 2. Et 4. cont. Gent. cap. 11. his verbis: *Est autem de ratione interioris verbi, quòd est intentio intellecta, quòd procedat ab intelligente secundum suum intelligere, cum sit quasi terminus intellectualis operationis:* Sed verbum est terminus dictionis: Ergo dicitio formaliter est intellectio.

Eadem veritas triplici ratione suadetur, Prima sic potest proponi. Respectus ad terminos se habentes ordinatè, non sufficiunt ad constituendum actus ex æquo distinctos: Sed respectus ad Verbum & terminum productum (in quo dicitio consistit) & respectus ad objectum cognitum (in quo consistit intellectio) sunt ad terminos ordinatè se habentes: Ergo non sufficiunt ad distinguendum adæquatè dictionem & intellectiōnem: & consequenter dicitio non erit actus ex æquo ab intellectu distinctus, sed erit formaliter intellectio.

Major est certa; nam una & eadem actio potest duos terminos producere, unum primariò, & alterum secundariò; ut constat in actione quæ essentialiter producit, secundariò terminata ad passiones; & una actio potest ad duo objecta terminari, primariò ad unum, ad aliud secundariò; ut patet in visione beatifica, primariò terminata ad Deum, secundariò ad creaturas: Ergo termini ordinatè se habentes, non specificant actiones ex æquo distinctas. Minor autem probatur primò ex D. Thoma infra quæst. 34. art. 1. ad 3. ubi ait: *Dicere importat principaliter habitudinem ad verbum conceptum, nihil enim aliud est dicere, quam proferre verbum, sed mediante verbo importat habitudinem ad rem intellectam, quæ in verbo prolato manifestatur intelligenti:* Ergo ex mente D. Thomæ verbum & res intellecta ordinatè se habent in terminando habitudinem dictionis & intellectiōnis. Secundò probatur eadè Minor. Respectus terminatus ad verbum, non sistit in illo, sed transit ad rem intellectam, cum verbum essentialiter sit representatio objecti: Ergo objectum intellectum & verbum ordinatè se habent.

D Secunda ratio ad probandum dictionem ab intellectu adæquatè non distingui, sic potest formari. Omnis actus intellectus est formaliter intellectio: Sed dicitio est actus intellectus: Ergo dicitio est intellectio formaliter. Minorem concedunt Adversarii, Major autem, in qua est difficultas, probatur primò à simili: Omnis actus voluntatis est volitio, omnis actus potentie visivæ est visio, &c. Ergo pariter omnis actus intellectus est intellectio.

Probatur secundò: Objectum adæquatè specificativum intellectus, est verum & intelligibile, ut docent Philosophi in Metaphysica: Ergo omnis actus intellectus debet esse intellectio. Consequentia patet: nam actus tendens in objectum, sub ratione veri & intelligibilis, est intellectio; sicut.

sicut tendentia in obiectum, sub ratione boni & appetibilis, est volitio.

Probatur tertio: Intellectus est potentia adaequatè intellectiva: Ergo omnis actus eius est actus intelligendi, seu intellectio. Consequentia patet, quia si intellectus esset elicivus alicujus actus qui non esset intellectio, ex hac parte non esset intellectivus; cum non possit vocari intellectivus, nisi ut elicivus intellectiois, & sic non esset adaequatè intellectivus. Antecedens autem probatur. Intellectus est potentia adaequatè cognoscitiva: Ergo & adaequatè intellectiva. Hæc consequentia patet: nam in potentia immateriali, qualis est intellectus, ratio cognoscitivi & intellectivi coincidunt; cum non reperitur in ipsa alia ratio cognoscitivi, quam spiritualis, quæ est ratio intellectivi. Antecedens verò probatur dupliciter: Primo quia visus est adaequatè visivus, & sic de aliis sensibus: Sed intellectus est perfectior & universaliior in ratione cognoscitivi, quam quicumque sensus: Ergo est adaequatè cognoscitivus, & non ex parte. Secundo. Intellectus est adaequatè & perfectè immaterialis: Sed ad immaterialitatem ratio cognoscitivi sequitur, ut ostendimus in Tractatu de Attributis: Ergo intellectus est potentia adaequatè cognoscitiva.

Diff. 2. art. 2

Denique probatur Major principalis hujus secundæ rationis: Actus qui non est intellectio, sufficit ad specificandam potentiam, ex æquo ab intellectu distinctam: Ergo omnis actus potentia intellectiva, formaliter est intellectio. Consequentia patet, Antecedens probatur. Non aliâ ratione volitio specificat potentiam ab intellectu distinctam, nempe voluntatem, nisi quia formaliter intellectio non est: Ergo omnis actus qui non est intellectio, specificare valet potentiam ab intellectu distinctam.

Neque valet si dicas, dictionem, quamvis sit actus ab intellectu distinctus, non valere ad specificandam potentiam ab intellectu distinctam; quia intellectioem supponit, & ab illa ut à principio dependet. Non valet, inquam, nam etiam volitio est intellectu posterior (nihil enim volitum, quin præcognitum) & ab illa dependet ut à principio effectivo, ut aliqui volunt, vel saltem tanquam à necessaria conditione, ut omnes fatentur; & tamen illa specificat potentiam ab intellectu distinctam: Ergo quamvis dicitio supponeret intellectuionem, & ab illa ut à principio penderet, hoc tamen non obstat, quin illa specificaret potentiam ab intellectu distinctam, si esset actus ex æquo ab intellectuione distinctus.

45 Tertia ratio ad probandum quòd dicitio est formaliter intellectu, sic proponitur. Dicitio attingit verbum in esse intelligibili formaliter: Ergo est formaliter intellectu. Consequentia patet: nihil enim potest attingere obiectum sub ratione intelligibilis formaliter, nisi intellectu. Antecedens autem probatur. Dicitio habet attingere verbum in ratione representantis obiectum formaliter, cum verbum essentialiter sit imago & representatio obiecti: Sed hoc est attingere illud in esse intelligibili seu intellecti formaliter: Ergo dicitio attingit verbum in esse intelligibili formaliter.

46 Dices primò: Actus quorum termini & modi tendendi sunt distincti, distinguuntur ex æquo: Sed dicitio & intellectu respiciunt distinctos terminos; prima enim respicit verbum productum, secunda obiectum cognitum; gaudentque modis tendendi diversis, nam dicitio respicit verbum, il-

lud producendo, intellectu verò tantum obiectum respicit per modum puræ contemplationis, & ita distinguuntur ex æquo, & consequenter dicitio non est formaliter intellectu.

Respondeo distinguendo Majorem: Si dicitio est terminorum & modi tendendi, formalis sit, concedo Majorem: si sit materialis, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: nam cum termini dictionis & intellectuionis ordinatè se habeant, ordine primarii & secundarii, tota illorum distinctio, & modi tendendi, in illis materialis est. Instoque exemplo intellectuivi identificatè inveniuntur, & ratio intellectuivi diversitate terminorum, & modi tendendi; quæ propter illorum ordinem, talis diversitas materialis est. Instoque etiam in ratione productivi, & intellectuivi, quæ in eodem actu divini intellectu, per ordinem ad creaturas, reperitur absque distinctione formalis, eò quod ordinatè ad obiectum intellectum, & ad terminum productum comparatur.

Dices rursus: Dicitio intellectu creati est prior intellectu: Sed id quod est prius, non includit posterius formaliter: Ergo dicitio intellectu creati non est formaliter intellectu. Minor patet, Major verò probatur. Prius est verbum producti, quod fit per dictionem, quam obiectum intelligi, quod ab intellectuione præstat; cum ad hoc producat verbum, ut intellectuus in eo contempletur obiectum: Ergo dicitio intellectu creati est prior intellectuione.

Respondeo distinguendo Majorem: Dicitio adæquatè concepta, est prior intellectuione, nego Majorem: inadæquatè concepta, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam licet personalitas divina, sub ratione hypostasis, prior sit relatione sub conceptu referentis, quia tamen prior iste conceptus est inadæquatè, non sequitur illam esse relationem formaliter. Item licet in relatione creata, prior sit respectiva subiecti, quam correlativi seu termini, quia tamen conceptus iste est inadæquatè, non licet inferre, relationem creatam terminum formaliter non respicere. Et ratio est, quia potest unice eademque forma duplicem respectum inadæquatè habere, sub quorum uno aliquid minus exercere, quod sit prius eadem formâ, prout aliud minus præstat. Et ita contingit in dictione creata, quæ sub uno conceptu inadæquatè exercet munus productionis verbi, & sub alio minus contemplationis obiecti; quorum primum, hoc secundum præcedit, absque eo quod liceat colligere, dictionem non esse intellectuionem formaliter.

E

§. III.

Alter dicendi modus rejicitur, & vera sententia stabilitur.

Dico tertio, Non datur in Deo intellectu nominalis & relativa, in linea intellectuionis virtualiter ab absoluta distincta.

Probatur primò: Prædicata absoluta non multiplicantur propter identitatem cum relationibus, ut docet D. Thomas quæst. 9. de potentia art. 9. ad 3. Sed intellectu est unum ex prædicatis absolutis in Deo: Ergo ex identitate cum relationibus non multiplicatur virtualiter.

Secundo probatur: Non datur in Deo duplex intel-